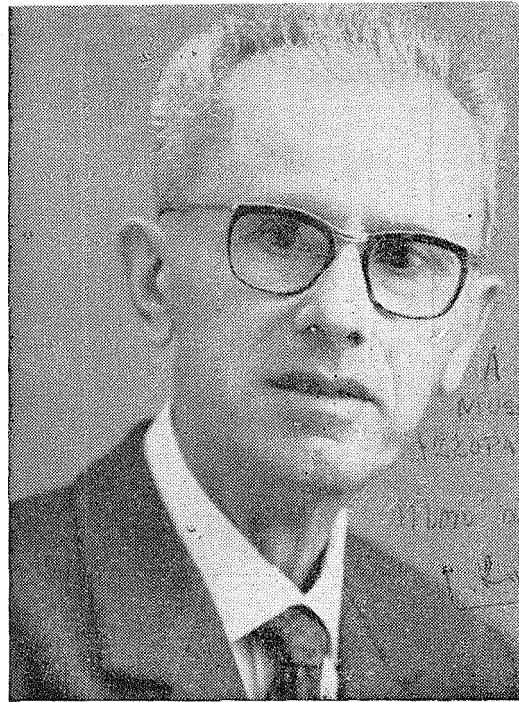


Fil-10 tax-xahar ta' April li ghadda waslitilna l-ahħbar kerha u ta' swied il-qalb li l-habiib tagħma LAURENT ROPA, li miegħu kellna rabta għażiżha bhala bniedem li għamel gieħ lil Art Twelidu u l-Ilsien Malti bil-kitba tiegħu, miet fid-29 ta' Marzu fid-dar tiegħu Placè (Sarthe), Franza, fil-ghomor ta' 76 sena wara marda kiefra li kien ilu jibati biha minn xi tliet snin b'mod li, ma' tu ġiż-żmien kollu, għenek mewtitlu l-heġġa ta' mohħu u waqqiftu mill-hidma letterarja tiegħu.

Ropa fi tfulit studja fl-Ecole Normale ta' Kostantina (fl-Al-gerija) sakemm beda jgħalliem fl-Iskejjel tal-Gvern Franciż. Serva ta' Fizzjal fir-rigment taż-Żwavi żmien il-Gwerra l-Kbira tal-1914-1918, u kien ferut. Wara l-Gwerra, għex fi Franza fejn lahaq Direttur ta' l-iscola Pubblika tad-Distrett ta' Sillè-le-Guillaume (Sarthe).

Lil Ropa, li kien ilu marbut mal-*Għaqda* minn xi 33 sena 'l hawn b'rabta ta' ħbiberija kulturali tal-L-Is-sa en Malti, aħna konna sirna nafuh l-ewwel darba bhala kittieb ta' l-ewwel ruumanz tiegħu "Le Chant de la Noria" b'argument ta' hajja bidwija ta' emigrant Maltin fl-Algerija, imbagħad bhala kittieb ta' versi bil-Franċēz li bihom fisser il-ġmiel tal-poezija Maltija ta' xi poeti Maltin. Isem Ropa bhala poeta mill-ahjar kien deher għall-ewwel fl-1932 fil-ktieb li kien hareġ l-Editor Albert Messein bl-isem ta' *Antologie Des Poëtes Neo-Classiques* fejn, fost poeziji ta' kittieba oħra, hemm sita ta' Ropa, b'wahda li kien kīteb meta kien għad kelleu xi erbatax-il sena.

Bhala kittieb ta' proża dissertationa kien għamel isem ukoll fl-istudji kritici tiegħu, l-iktar dwar il-lingwistiċa, fil-Parenthèse, kif ukoll f'La Grande Revue (1935) bl-artiklu tiegħu "Malte et sa Literature", fejn, wara xi tagħrif fuq fuq ta' l-istorja ta' Malta u l-Maltin, wera l-isvilupp letterarju tal-Malti bix-xogħlijet ta' kittieba ta' proża u versi, u fejn, fl-istess rivista, dehret ukoll, ma' dak l-artikolu, mill-pinna tiegħu, traduzzjoni bil-Franciż tal-poezija "Non Omnis Moriar" ta' Dun Karm.



IL-MEWT TA' LAURENT ROPA

L-akbar xhieda li turina l-għibda u mħabba kbira tiegħu li kellu għall-koltivazzjoni letterarja Maltija hija l-ġabrab ċeċ-ċena, iżda wisq għażiżha, tal-poezji ta' poeti Maltin minnu maqlubin bil-Franċiż b-l-isem ta' *Poetes Maltais* maħruġ għiñ fi ktieb mill->Editur Armand Guibert fl-1937. Il-pubblikazzjoni ta' din l-antologija qajmet interessa kbir f'ġurmali letterarji barranin, fil-Bulgaria, f'Tunes, Bona, Konstantina u Brussels, dwar il-valur letterarju ta' xi poežji, tant li Ropa stess kien fuq hekk għarrrafna b'dawn l-ahħar kelmiet li bagħat f'ittra: "*Les Poetes Maltais sont maintenant connus et ma tache est accomplie*".

Band'ohra f'"Le Petit Matin" tal-10 ta' April, 1937, deħru xi kommenti dwar "Les Poetes Maltais", fejn intqal "Grace a M. Armand Guibert — aide de M. Laurent Ropa, la litterature mondiale s'enrichit d'une langue et d'une ame nouvelles."

L-ewwel ktieb ta' poežji bil-Franċiż li kiteb Ropa iddedikah lil martu taht l-isem ta' *Notre Dame de la Vie* li kiteb fl-1945. Wara dan id-daqxsxejn ta' ktieb, Ropa kiteb u ġareg żewġ kotba ohra ta' versi bil-Franċiż: *Le Jardin de L'Alleluia* (1950) li tiegħu kienet saret recensjoni f'Il-Malti (Set. 1951) u *La Priere A Hippone* (1955).

Il-poezja ta' Ropa hija originali u immaġinativa bi kliem sempliċi, bi īx-sieb sintetiku, metaforiku u għoli, mibni fuq ix-xenarju tal-ġnien tan-natura, imżewqa b'hoġġ, tam-iet u mħabba.

Barra mir-rumanz "Le Chant de la Noria" (1932) huwa kiteb u ġareg tnejn ohra: *Kaline* (1936) wieħed u *Bou-Ras* (1945) l-ieħor. Fl-ewwel wieħed huwa dahħal persunaġġi Maltin, bħal fl-ewwel rumanz li kien kiteb, emigrant il-Afrika ta' Fuq, b'xi episodji romantici, wera li, għalkemm kien ilu nieqqes minn art twelidu minn mindu kellu sentejn, huwa kien ġoss f'dommu li hu Malti u li jhobb jikteb fuq nies ta' nisel paxiżu. It-tieni wieħed: *Bou-Ras*, huwa suġġett simboliku li jistahreg it-tweġħir li tiltaqa' miegħu r-ruħ meta tfitteż timfired mid-din ja u toghla bil-ħsieb lejn il-Mulej.

Snin ilu Ropa kien bil-hajra li joħrog antolgija shiha maqluba bil-Franċiż li fih tkun tidher f'l-wisa' l-kitba tal-poeti Maltin, xjuu u ġodda li s'issa żejnu bil-pinna tagħhom il-paġni tal-letteratura Maltija, iżda, imħabba xi xkiel fl-ispiżza għolja ta' l-istampa, dan il-ħsieb hekk mixtieq minn Ropa ma satax jitwettaq.

Ahna, li għalkemm bosta minna ma kellniex ix-xorti li na fuu hliet mix-xogħlijet tiegħu fejn wera l-ġħożża tiegħu lejn art Twelidu u l-Lsien Malti, ma ni tgħix ma' nġibux quddiem ghajnejna, u nib-qgħiġi niftakru, bħala wieħed mill-egħżeż ħabib tal-kitba Maltija tagħha.

Hekk ukoll nittamaw li f'Art Twelidu ismu u l-ħidma tiegħu għall-ġieħ ta' L-Isienna u ħutu l-Għawdexin jibqgħu mfakkrin b'ittri

li ma jithassru qatt mal-hajt tas-saqaf fejn 76 sena ilu huwa twieħed u Ghawdex laqgħu ma' wliedu.

Fil-waqt li nagħtu l-ghomor lil ħuh, Patri Piju Rapa, O.P., Membru tal-Akkademja tal-Malti, u lik niesu, niessabbru magħhom fil-ħsieb li l-habib tagħna, li kum m'għadux fostna, isib fis-Sema l-miatrieh ta' dejem fis-Sliema tal-Mulej u l-premju li jistħoqqlu ghall-ġid li għamel għal ghajru u għal pajjiżu.